

Nya jobb: Lärarassistenter gör comeback

Intervju: Anders Forslund om arbetslösheten

Val 2018: Arbetsmarknadspolitiken efter valet

Med visionen att bli världens bästa arbetsplats startade Jon Persson it-företaget Cygni.

Aliv

ETT MAGASIN OM ARBETSLIVET
FRÅN AKADEMIKERNAS

A man in a dark blue short-sleeved shirt is pointing his right hand towards a large floor plan of an office building. The floor plan is detailed, showing various rooms like 'KOKSO', 'PENTRY', 'KÖRRIÐOR', 'STUBBE KONFERENSRIÐ', 'ENTRÉ', 'RWC/D', 'EL/KK SERVER', 'MÖTE', and 'ÖPPET KONTOR'. The man's face is partially visible on the left side of the frame, looking towards the floor plan.

Framtidens kontor är här

Arbetsmiljöorganisationen Prevent skapade ett verksamhetsbaserat kontor där allas behov kan tillgodoses.

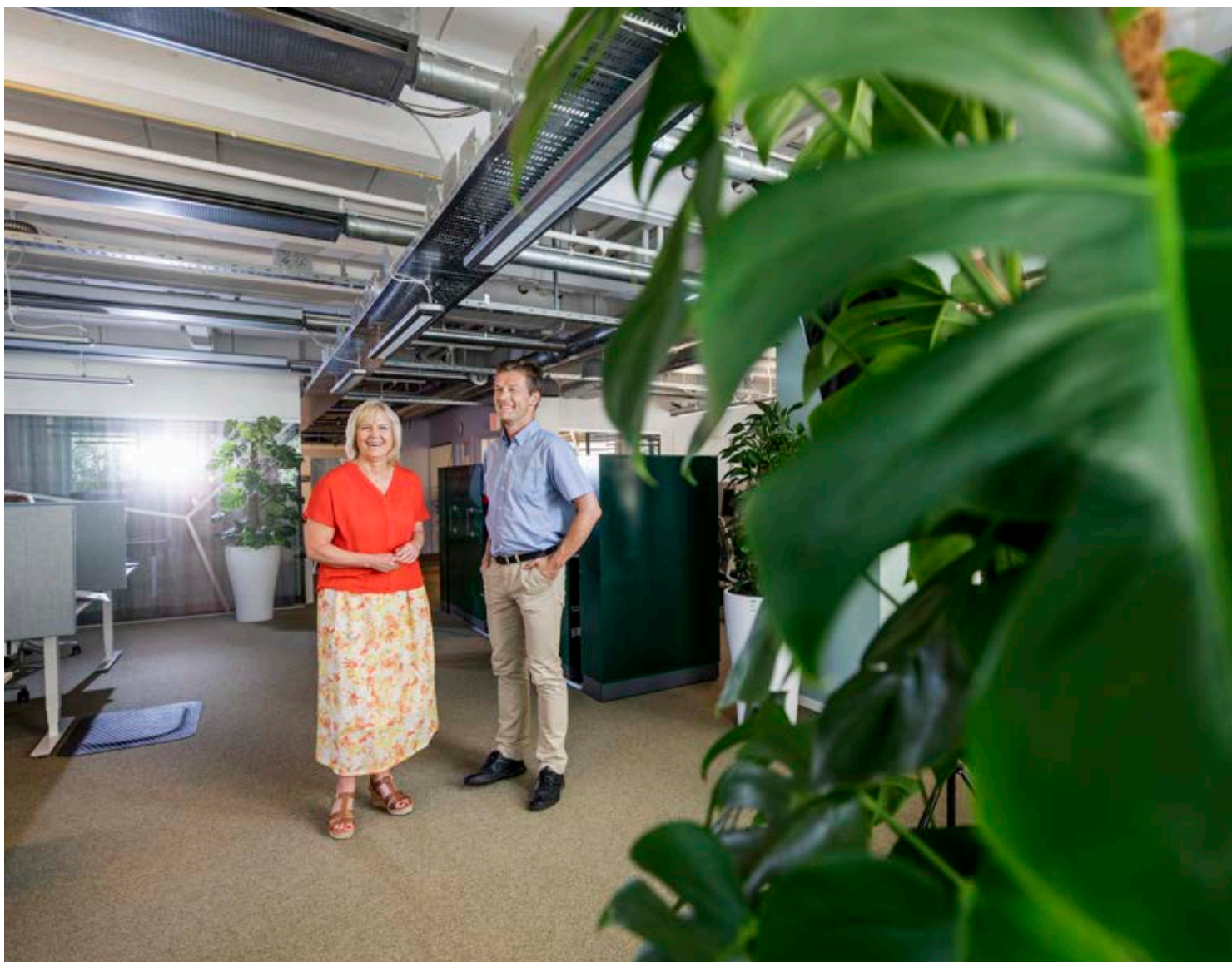
KREATIVITET VIKTIGT FÖR DRÖMKONTOREN

Ett andra generationens verksamhetsbaserat kontor där allas behov kan tillgodoses. Det blev resultatet när arbetsmiljöorganisationen Prevent skapade sin egen drömarbetsplats, uppbyggd från grunden och med ett lyhört öra för vad medarbetarna själva tyckte.

Text Alice Lewy
Foto Tor Johnsson

Ylva Nyhlén och Fredrik Beskow, verksamhetschef respektive IT-ansvarig på Prevent, ingick i projektgruppen som ledde flytten och byggde kontorsmiljön från grunden.

Bland de anställda fruktade man att hamna på någon av platserna på "motorvägen".

"Utnyttja dina rättigheter till en bra arbetsmiljö". Den handskrivna texten pryder Birgit Ståhl Nybergs affischtafla från 1976 som hänger på en av väggarna hos Prevent. Intill finns ytterligare två med liknande budskap på temat arbetsmiljö.

- Tavlorna är bland de få saker som fick följa med från kontoret på Ringvägen. Och frågorna är ju aktuella fortfarande, säger Fredrik Beskow, IT-projektledare på Prevent.

Han var med och ledde den projektgrupp som ägnade hösten 2015 åt att planera och genomföra en flytt av verksamheten till nya lokaler.

Det som började med tanken att måla om landade snart i insikten att det öppna kontorslandskapet, i den form det var och i dåvarande lokaler, inte var särskilt väl anpassat varken för verksamhetens eller medarbetarnas behov. Lokalerna upplevdes mörka och trånga, på sina håll bullriga och ytorerna utnyttjades inte särskilt väl. Bland de anställda fruktade man att hamna på någon av platserna på "motorvägen".

A FAKTA

De sju vanligaste kontorstyperna

■ Lite förenklat brukar man dela in dagens vanligaste kontorstyper i sju varianter:

Mindre eller enskilda kontorsrum

1. Enskilda kontorsrum, även kallat cellkontor (1 person)
2. Delat rum (2-3 personer)

Traditionellt kontorslandskap

3. Litet kontorslandskap (4-9 personer)
4. Mellanstort kontorslandskap (10-24 personer), den vanligaste kontorstypen i Sverige
5. Stort kontorslandskap (25 personer eller fler)

Aktivitetsbaserat och mer flexibla kontorstyper

6. Flexkontor (inga personliga platser, olika jobbmiljöer inom arbetsplatsen, mycket självständigt arbete)
7. Kombikontor (personliga platser, olika jobbmiljöer inom arbetsplatsen, mycket grupparbete)

KÄLLA: KTH

"Byggare Bob-lådan", "verktygslådan" eller "lådan", där medarbetarna samlar sina aktuella jobbprojekt.

FOTO: TOR JOHNSSON

Mötesrum och projektrum är utformade för olika behov och utrustade med kortsjutande projektorer.

FOTO: TOR JOHNSSON

igde upp den nya
FOTO: TOR JOHNSSON

- Det var den korridor där alla passerade. Och den senast anställda fick ofta den sämsta platsen där. Det är en typisk sådan sak vi kommit bort ifrån nu, säger Ylva Nyhlén, administrativ chef på Prevent och projektägare i flyttprojektgruppen.

Flyttlasset gick från Skanstull i Stockholm några kvarter längre bort, till fastigheten Fatburen och lokaler som tidigare disponerats av Skatteverket.

- En väldigt viktig faktor var att få in vår utbildningsverksamhet under samma tak. Tidigare har vi haft kurserna utlokaliserade. Så det blev två lokaler i anslutning till varandra, en för utbildning och en för kontor. Och det har blivit så lyckat att ha kunderna här hos oss. Vi får träffa dem, lyssna in tankar och får samtidigt en chans att visa upp vår "guldgruva" - våra böcker, utbildningsmaterial och webbverktyg, säger Ylva Nyhlén.

Prevent är en ideell organisation som ägs av Svenskt Näringsliv, LO och

Prevent är en ideell organisation som ägs och finansieras av Svenskt Näringsliv, LO och PTK.

»För mig personligen, som ofta har mycket saker på skrivbordet, har det varit en stor mental vinst.«

PTK, och som tidigare gick under namnet Arbetarskyddsnämnden. Verksamheten består i att informera, utbilda och ta fram verktyg som hjälper företag i det privata näringslivet att förbättra sin arbetsmiljö. Man riktar sig till alla slags verksamheter, en del produkter skräddarsys för branscher och mycket är gratis.

Från Fatburens avskalade betongentré är kontrasten stor när man stiger in genom dörren till Prevent en trappa upp. Lokalerna är ljusa och rymliga men känns samtidigt ombonade. Inredningen går i färgglada men dämpade kulörer och flera av väggarna är målade i naturnära nyanser av grönt. Ljudnivån är låg och ljussättningen vilsam men funktionell. Den totala ytan är på 1 100 kvadratmeter, inte mer än på Ringvägen men med känslan av betydligt mer rymd. Totalt finns det 45 kontorsplatser.

Hjärtat i kontoret är de två gemensamma kontorsytorna "livliga delen" och "tysta delen", med 16 respektive 10 kontorsplatser. I den sistnämnda ska det vara helt tyst och den som behöver prata eller ringa ett samtal får gå iväg.

Just den här förmiddagen står eller sitter ett tiotal personer i den livliga delen, med olika arbetsuppgifter. Rummet har stora fönster och högt i tak, med rör och ventilationstrummor synliga.

- Vi ville ha de gemensamma ytorna luftiga men samtidigt väl ljuddämpade. Så på golvet ligger heltäckningsmattorna direkt på bjälklaget och i taket har vi satt upp ljudabsorberande plattor. I mötesrummen och korridorerna är takhöjden lägre och känslan mer intim, säger Fredrik Beskow.

Skrivborden är vita för att reflektera ljuset bättre och mindre i storlek för att inte inbjuda till att stapla saker på hög.

- För mig personligen, som ofta har mycket saker på skrivbordet, har det varit en stor mental vinst. I stället för att komma till jobbet och tänka "oj, allt det här borde jag göra" plockar jag upp de saker jag behöver just då, säger Ylva Nyhlén.

Rummet är avdelat med växter och förvaring i form av ett rullarkiv. Här finns en soffgrupp som genom de höga soffryggarna ger en känsla av rum-i-rummet och bakom två linnedraperier finns ett teambord för stå-uppmöten, företagets bibliotekshörna och en "drop down"-yta för kortare mellanlandningar under dagen.

- Det är en av mina favoritplatser, säger Maria Claesson Nygren, som jobbat på Prevent i 26 år. Den utnyttjas lite dåligt kan jag tycka och har varit i farozonen att tas bort ett par gånger. Men här kan man slå sig ner och till exempel kolla mejlen när man är mellan möten.

Maria Claesson Nygren har varit med om två kontorsflyttar på Prevent och beskriver den senaste som att komma till en ny arbetsplats.

- I positiv mening. Jag sitter på kommunikationsavdelningen där vi arbetar väldigt mycket i team. I den här miljön har man sina kollegor nära men är också nära de från andra avdelningar. Då överhör man saker på ett positivt sätt. Blir jag störd är det upp till mig att flytta till någon tystare del. Det är liksom dealen och det är helt okej, säger hon.

Utöver de två grundreglerna att rensa skrivbordet efter sig vid dagens slut och att respektera de tysta ytorna är det sunt förnuft som gäller för att alla ska trivas.

- Och det har fungerat jättebra. Vi lyssnar av varandra, ser hur det funkar och hur vi mår och sedan pratar vi om det löpande, säger Fredrik Beskow.

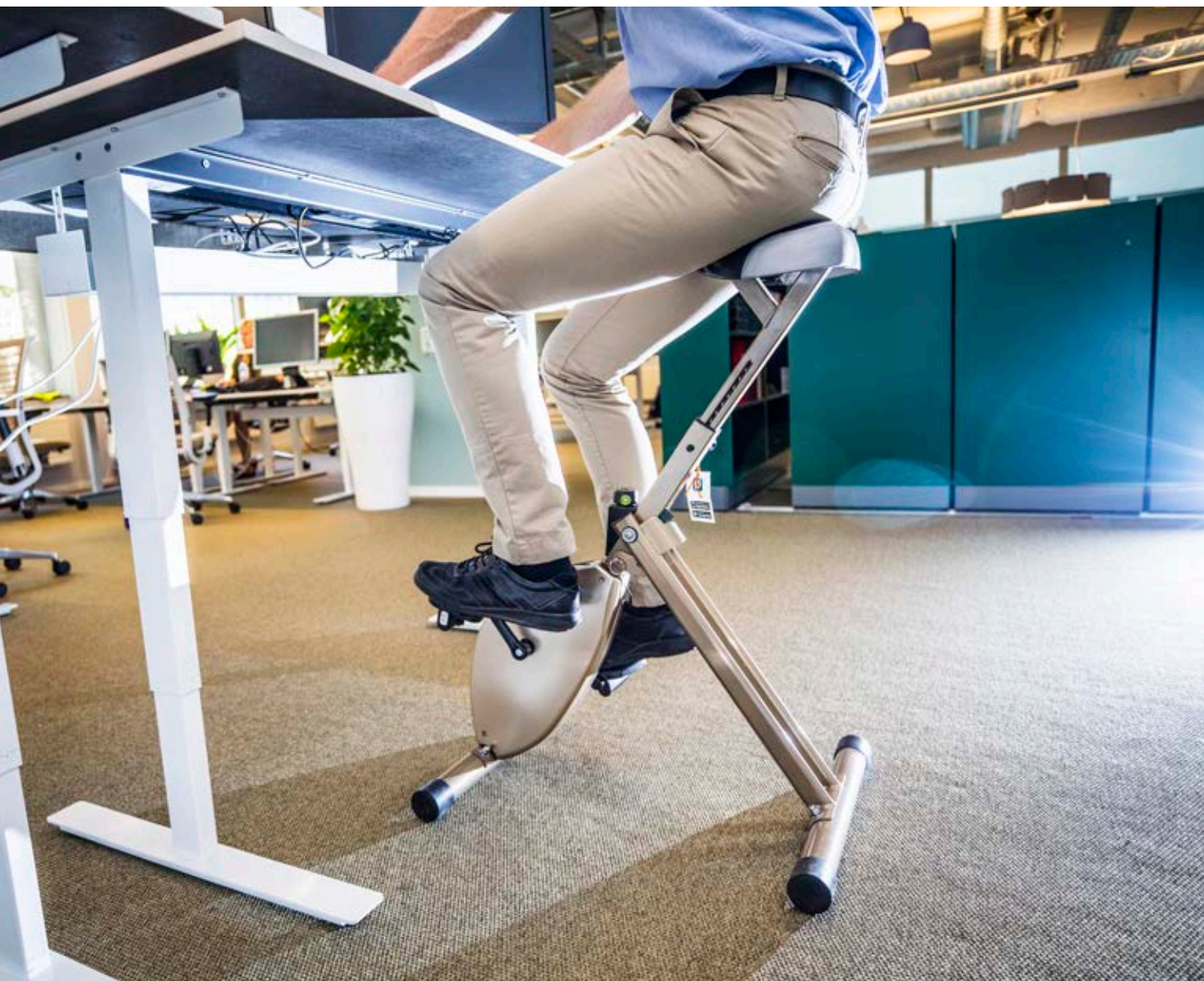
Av de 40 medarbetarna har de allra flesta varit positiva till flytten och till att gå från öppet kontorslandskap med fasta platser till ett aktivitetsbaserat anpassat efter verksamhetens behov.

- Men det är klart att det funnits farhågor och alla har inte varit lika positiva. Det här med att inte ha en egen plats och att tvingas bära runt på en väska var många oroliga över. För en medarbetare var idén om att inte ha sin egen kontorsplats helt otänkbar. Och känner någon så är det klart att vi låter den personen ha ett eget rum. Det är bäst för alla, säger Ylva Nyhlén.

Bland träningsredskapen finns b

» Men det är klart att det funnits farhågor och alla har inte varit lika positiva. «

balansplattor, pilatesbollar och den populära tystgående trampcykeln med en app-funktion för att mäta hur långt man cyklat.

FOTO: TOR JOHANSSON

I arbetet som föregick flytten fick alla medarbetare gruppvis fundera över vilka sorters ytor man tyckte behövdes utifrån behov som livliga/tysta, team/enskilt och kort tid/längre tid. En viktig frågeställning var också hur man skulle skapa en kontorsmiljö där folk verkligen vill vara, med möjlighet att jobba ostört och vara kreativ.

Inger Eliasson arbetar som utbildningsledare på Prevent och började här efter flytten.

- Jag kan inte jämföra med hur det var tidigare men upplever den här kontorsmiljön som väldigt tillfredsställande. Oavsett om du ska sitta och korrläsa, ha möte eller prata i telefon så finns det utrymmen för det. Jag sitter alltid i den ljudligare delen eftersom jag jobbar med utbildningssälj och är lite stöjigare, säger hon.

Hon ser få nackdelar med Prevents kontorsmiljö men menar att en risk

» Jag upplever den här kontorsmiljön som väldigt tillfredsställande. «

Öppna kontorslandskap möter hård kritik i ny forskningsrapport

Forskningsrapport: forskning visar att det öppna kontorslandskapet i den form som är vanligast idag är den kontorsform som ger minst välbefinnande och skapar mest stress och konflikter på jobbet.

Från att knappt ha ägnats någon uppmärksamhet är kontorsmiljö idag ett relativt stort forskningsområde. Och ganska stor samstämmighet råder kring de traditionella öppna kontorslandskapens negativa påverkan på människorna som jobbar där.

Den i Sverige vanligaste kontorsformen, det mellanstora traditionella öppna kontorslandskapet med 10-24 kontorsplatser, har i flera studier visat sig vara det som påverkar medarbetarna mest negativt i form av stress, koncentrationssvårigheter, otrivsel och konflikter.

Den nyligen genomförda studien "The relationship between

office type and job satisfaction: Testing a multiple mediation model through ease of interaction and well-being" publicerad i *Scandinavian Journal of Work, Environment and Health*, där man undersökt relationen mellan kontorstyp och trivsel på jobbet, visar på ett generellt negativt samband mellan antalet medarbetare som delar utrymme i öppna kontorslandskap och graden av välbefinnande.

- Jag tror att man ska akta sig för att reflexmässigt implementera öppna kontorslandskap på arbetsplatser utan att först ta hänsyn till existerande forskning på området. Det finns en

mängd studier som pekar på direkt skadliga effekter och samband mellan sådana öppna kontorslösningar och sjukskrivningstal, arbetstillfredsställelse och välbefinnande, säger Tobias Otterbring, doktor i psykologi och lektor i marknadsföring vid Århus universitet, och huvudförfattare till studien.

Men frågan är komplex. Öppna kontorsmiljöer kan utformas på många sätt och arbetsmiljön har flera dimensioner. Avgörande är hur miljön utformas och vilken hänsyn som tas till organisationen, verksamhetstypen och behoven som finns.

Alice Lewy

»Det finns en mängd studier som pekar på direkt skadliga effekter.«

Tobias Otterbring, doktor i psykologi och lektor i marknadsföring vid Århus universitet, och huvudförfattare till studien.

A LÄS MER!

Sid 16 →

■ Intervju med Christina Bodin Danielsson, docent, arkitekt och forskare.

Sid 24-25 →

■ A-liv besöker it-företaget Cygni som flera gånger korats till både Sveriges och Europas bästa arbetsplats.

kan vara att medarbetarna inom en arbetsgrupp kommer lite långt ifrån varandra.

- Då missar man kanske det spontana bollandet. Å andra sidan är det här kontoret inte så stort så folk är sällan mer än några meter bort ändå. Men som ny kanske det kan vara lite svårare att komma in i gruppen då, säger hon.

I samband med flytten gjorde Prevent en rejäl satsning på tekniken. Idag finns tre parallella WLAN-nät, inklusive ett för gäster, laptopar i tre olika modeller, dubbla skärmar på de flesta platser, dockningsstationer, IT-support på plats varje vecka, smarta projektorer och digitala bokningstavlor för mötesrummen, smartboards och gästdatorer.

Till hjälp i projektet har man haft arkitektbyrån Brunnberg & Forshed och konsultföretaget GoToWork, som är specialiserade på förändringsledning vid kontorsflyttar. För att få idéer och inspiration har man också gjort studiebesök på andra kontor.

- Det är klart att allt det här har kostat på för alla har varit så involverade och haft möjlighet att tycka till. Och jag vet inte hur många företag som skulle lägga så mycket resurser på en flytt. Men så är vi ju Prevent, vi jobbar med samverkan och vet hur viktigt det är för slutresultatet att alla får vara med och vara delaktiga. Idag har vi verkligen nytta av de tankar och idéer vi fångat upp, säger Ylva Nyhlén.

Soffgruppen i den "livliga delen" fungerar som ett rum-i-rummet och används ofta för kortare avstämningsmöten, som läshörna eller för telefonsamtal.

FOTO: TOR JOHNSSON

Christina Bodin Danielsson, KTH.

"Helt plötsligt har arbetsmiljö blivit sexigt"

Vi ställde några frågor om vikten av en genomtänkt kontorsmiljö till **Christina Bodin Danielsson**, docent, arkitekt och forskare vid KTH, och ledande på området.

Text Alice Lewy

På vilket sätt är kontorsmiljöns utformning viktig?

- Den är viktig för den enskilde medarbetarens hälsa, välbefinnande och trivsel men också för att dess gestaltning har en direkt påverkan på organisationen genom graden av möten, informationsöverföring och vilka personer och avdelningar som pratar med varandra. Med andra ord, den påverkar samarbete, interaktion och effektivitet på en arbetsplats. Kontoret påverkar också exponeringen för miljöfaktorer som genererar stress. Man kan säga att de viktigaste aspekterna i kontorsgestaltning är att få en bra balans mellan koncentration och interaktion, vilket i sin tur påverkar exponeringen för stimulans och stressorer.

Hur ska man tänka när man utformar en kontorsmiljö?

- Ta reda på organisationens behov och arbetssätt, och skapa ett kontor som stöder detta så långt som möjligt. Titta på vilken typ av verksamhet det handlar om och vilka komponenter som ingår. Sedan handlar det om att vara visionär - inte se för mycket till hur man jobbar just idag utan till vad man verkligen har för behov. Man ska heller inte vara för snabb med att ta fram en lösning, ofta finns flera lösningar på ett problem.

Hur ställer man sig till de praktiska och ekonomiska begränsningar som oftast finns?

- Begränsningar kan ofta trigga igång kreativiteten. Gällande ekonomin finns oftast både mer exklusiva och mer sparsamma lösningar. Och dyrast är inte alltid bäst. Sedan handlar det om att inte snåla på fel ställen. Viktigt är att de olika förutsättningarna klargörs så tidigt som möjligt så att man i slutet av projektet inte tvingas banta bort saker. Det kan bli dyrköpt i längden. Det kan vara smart och hållbart att återanvända gammal inredning, klä om och måla om. Spara inte på akustik och liknande miljöfaktorer.

Hur har synen på kontorsmiljön sett ut historiskt?

- Trivsel och välbefinnande har inte varit särskilt mycket i fokus inom kontorsdesign tidigare. Historiskt har kontoret setts som ett "logiskt" stöd för produktionsapparaten. Fokus på trivsel och arbetsmiljö kom i samband med MBL-lagstiftningen och blev hett första gången på sjuttioalet. Idag har det återigen blivit viktigt, nu utifrån perspektivet att attrahera och behålla kompetent personal. Jag brukar säga att helt plötsligt har arbetsmiljö blivit sexigt. Den tråkstämpel ämnet hade förut är borta och det är mer fokus på hur man med fysisk miljö kan stimulera prestation och trivsel.